

Resimli
TARİH
MECMUASI

İkinci baskı

Bu nüsha
200 kuruş

★
Renkli
İlave

ortadadır

1953, 41 SAYI

FATİH'İN HOCASI, MOLLA GURANI

Bu, Fatih'in hocası ve devrinin büyük din âlimini de unutmayıalım.

Yazan: B. S.

Molla Ahmet Şemsettin Gurani, Zor şehrinde doğmuştur. Evvelâ kendi memleketinde okuduktan sonra, tahsilini ilerletmek için devrin ilim merkezlerinden olan Kahire'ye gitti. Orada İslâmî ilimlerin hepsini en yüksek bilginlerden okudu. Zamanın en meşhur âlimlerinden sayılan İbnî Hacer'den icazet aldı. Tefsir, hadis ve fıkhıta cidden yüksek bir mertebeye vardı. O sırada, İkinci Murad'ın pek ziyade sayıp sevdiği Türk âlimi Molla Yeğen, Hac dönüşü Kahire'den geçerken onunla tanıştı. İlimin ve faziletinin hayranı kalarak Molla Gurani'yi Edirne'ye gelmeye teşvik etti. O da bunu kabul ettiğinden birlikte yola çıkarak nihayet o zamanki Osmanlı başkenti olan Edirne şehrine vardılar. Molla Yeğen, İkinci Murad'ın huzuruna çıktığı zaman Molla Gurani'yi kapının önünde bıraktı. Osmanlı beyi, büyük âlimle bir müddet konuştuğundan sonra:

— Bana gittiğin yerlerden ne armağan getirdin?

Diye sordu. Molla Yeğen:

— Saadetlü padişahıma Mısır'dan Molla Gurani'yi armağan getirdim.

Diyerek onun hakkında en güzel sözleri sarfetti. İkinci Murad bunun üzerine Molla Gurani'nin meclisine getirilmesini istedi. Kendisiyle bir saat kadar konuştuğundan sonra ise o da ilim ve fazlına hayran kalarak defaten Bursa'daki Kaplıca ve Yıldırım Bayezit medreselerinin müderrisliğini tevcih etti.

Bir müddet sonra, ileride İstanbul'u alarak Fatih unvanını kazanacak olan Şehzade Mehmet, Manişa sancağı beyliğine gönderildi. Babası onun idari işlerde tecrübe sahibi olmasını istemekle beraber, iyi bir tahsil görmesini de arzu ediyordu. Lâkin birkaç hoca gönderildiği halde genç şehzadenin bâzı dersleri okuyup öğrenmeye pek de hevesli olmadığını haber aldı. Bunun üzerine ilmi kadar vekar ve ciddiyeti ile maruf olan Molla Gurani'yi bu işe memur etti ve giderken bir değnek vererek şehzade gene inat ederse terbiyesini bununla vermesini tembih etti.

Molla Gurani, Manisa'ya varıp ilk derse başladığı zaman bu değnek yanında

idi. Şehzade bunun ne olduğunu sorunca, babasının tembihini tekrarladı. Müstakbel Osmanlı hükümdarı ise buna gülmekle ve hattâ hafifçe alay etmekle mukabele etti. Lâkin, daha birinci derste bu değneğin tadını tadınca, karşısındakinin şakaya gelmediğini anhyarak ciddiyete döndü ve bu sayede okudu.

Fatih, hükümdar olduğu zaman vaktiyle kendisine karşı pek şiddetli davranmış olan hocasına sevgi ve saygı göstermekte devam etti. Hattâ kendisine vezirlik rütbesini tevcih etmek istediği halde Molla Gurani, bu meslekte terakki edeceklerin şevkini kırar diye bunu kabul etmiyerek kazaskerlikte kalmayı tercih etti.

Lâkin bir müddet sonra, padişah kendi adamlarından birisiyle Molla Gurani'ye kıtaba uymayan bir işin yapılması için bir emir gönderdi. Molla Gurani bu emri yırtıp attığı gibi, onu getireni de hırpaladı. Padişah bunun üzerine gücenerek Molla Gurani'yi azletti. O da Osmanlı memleketlerini terkedip tekrar Mısır'a gitti. Yaptığı hatâyı ve hocasının hakkı olduğunu kısa bir zaman sonra anlayıp onu gene davet etti ve Bursa kadılığını verdi. Arkasından da günde iki yüz akçe ile müftü, yani şeyhülislâm tayin etti.

Fatih ona, yevmiyesinden maada aydâ yirmi bin ve ayrıca yılda elli bin akçe tahsis etmişti. Böylece ilim ve fetva ile meşgul olarak 1488 senesinde vefat etti. İstanbul'da, Yüksekaldırım'da kendi ismiyle anılan semtte yaptırdığı caminin bahçesinde gömülmüştür. Eserleri arasında Tefsiri, Buhari şerhi bilhassa meşhurdur. Fatih'e karşı gayet serbest davranır, huzuruna çıktığı zaman yer öpmez, sadece müsavi bir insan imiş gibi:

— Selâmün aleyküm.

Diye elini uzatmakla iktifa ederdi. Bayram günleri müstesna, çağrılmadan hünkârın yanına varmak âdeti değildi. Uzun boylu, uzun sakallı, fevkalâde mehabetli, ciddi ve vakur, herkese hürmet telkin eden kuvvetli bir şahsiyet sahibi idi. Sakalı ağardıkça siyaha boyamak mutadiydi. Her gece, yatışı namazından sabaha kadar Kurani Kerimi bir kere hatmettiği rivayet olunmuştur.

